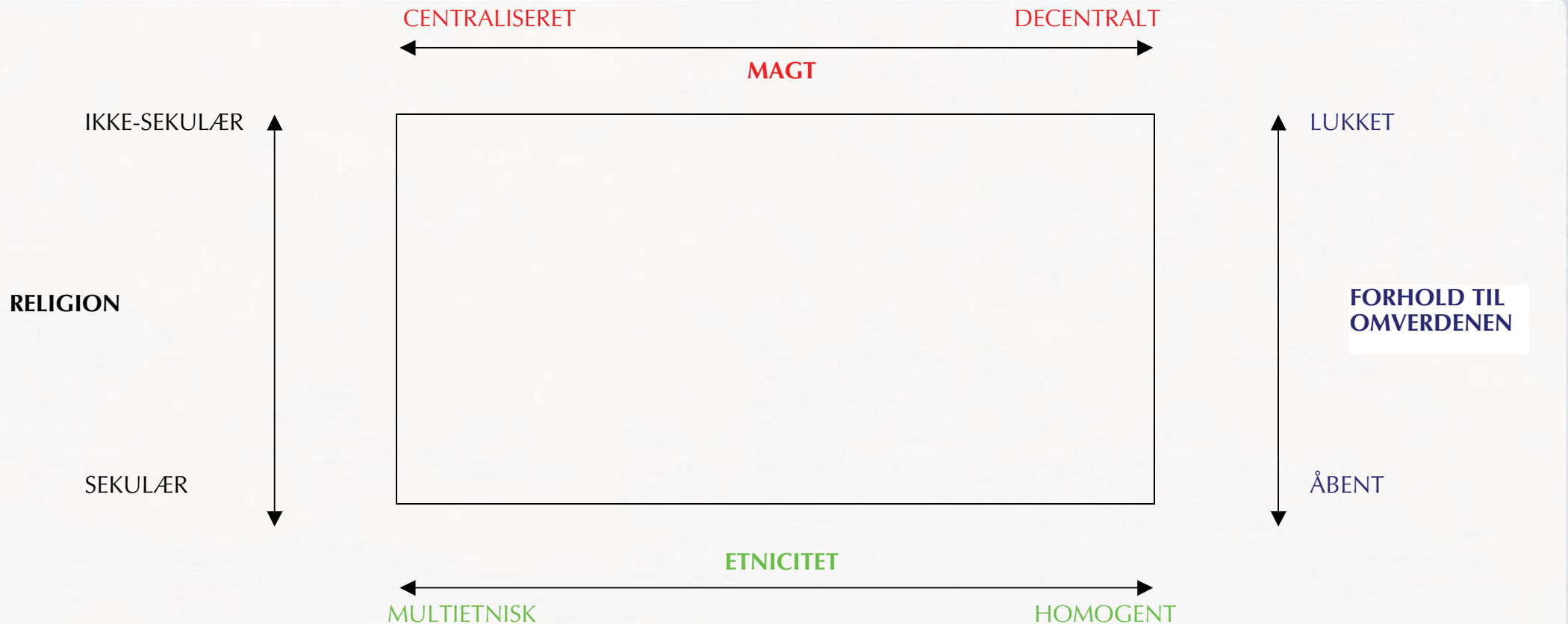

ET HISTORIEPERSPEKTIV

PARAMETRENE:

Religion: Spiller religionen en væsentlig rolle, fx som en legitimering af magten, selvforståelsen m.v.?

Etnicitet: Er samfundet sammensat af flere forskellige etniske grupper?

Forhold til omverdenen: Er samfundet afsondret i forhold til omverdenen eller ønsker det hhv. er det påtvunget åbning?

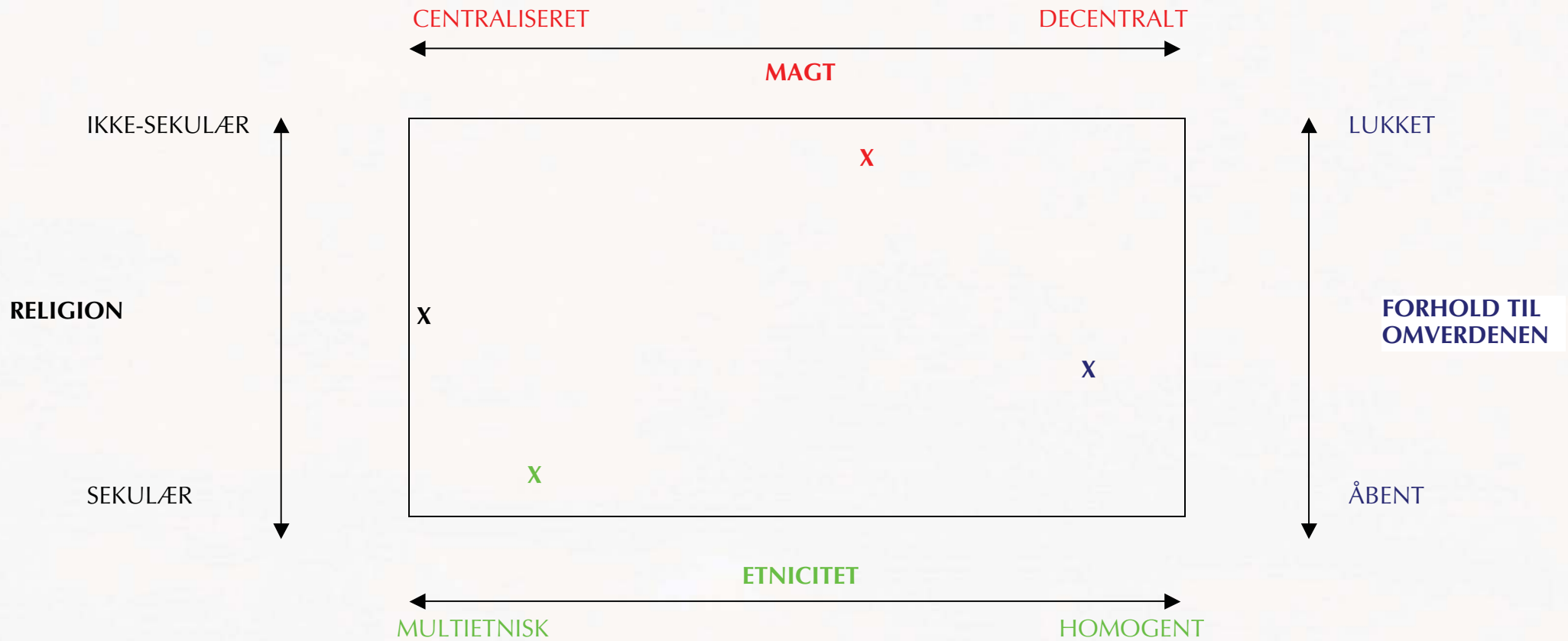
Magten: Er magten i samfundet samlet omkring et geografisk og personligt centrum eller fordelt mellem mange?

Modellen og noteteksten er udviklet af Per Runing, Frederiksberg Gymnasium.

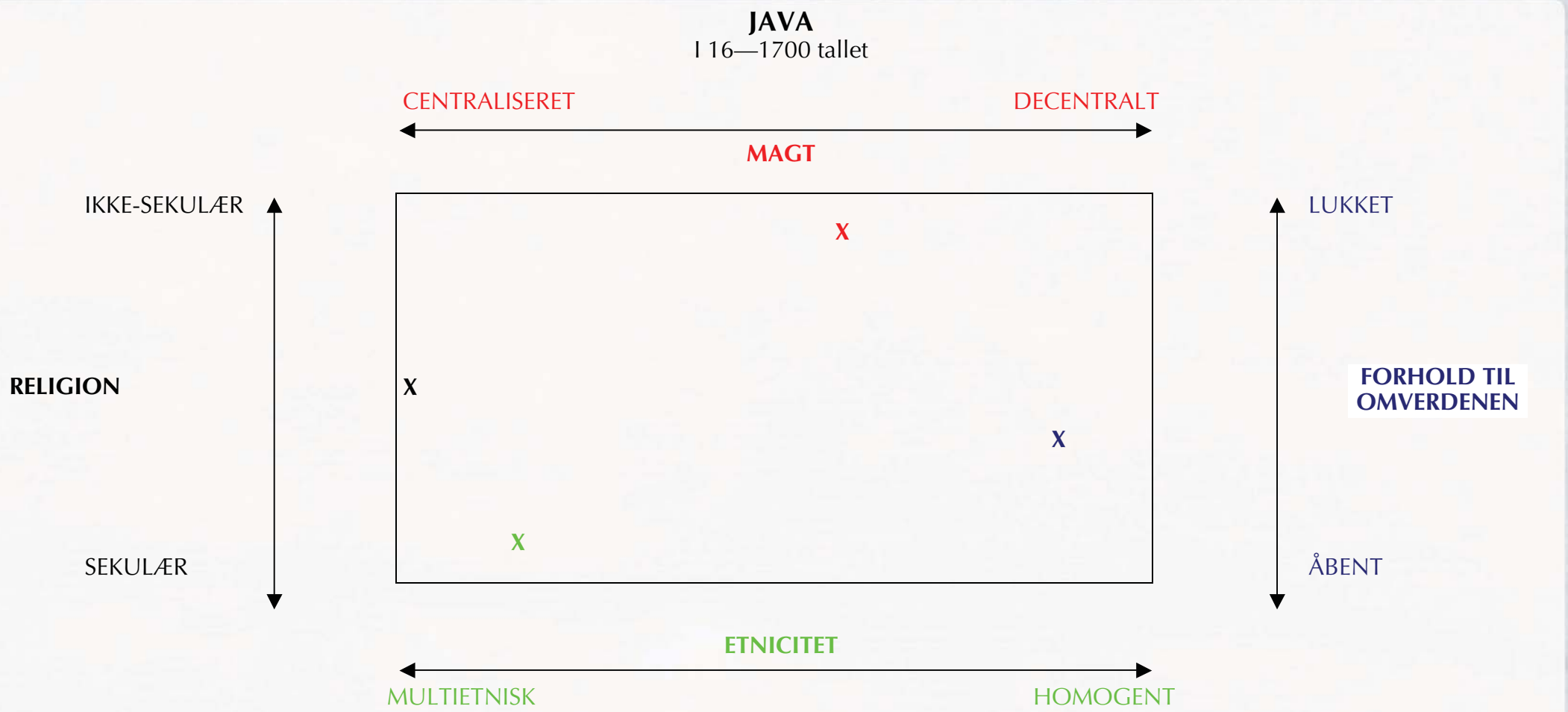
ET HISTORIEPERSPEKTIV

ANDALUSIEN

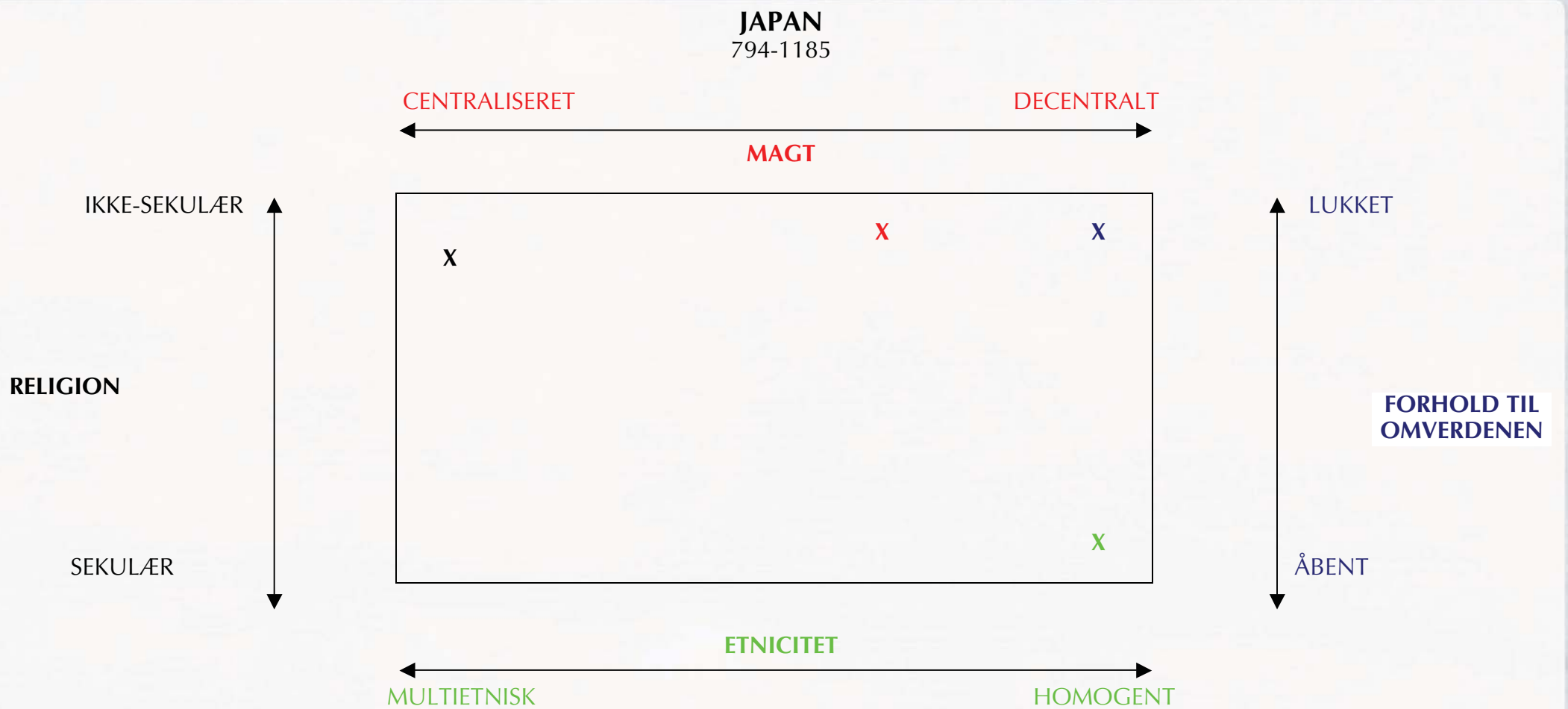
Ca 700-1200

ET HISTORIEPERSPEKTIV

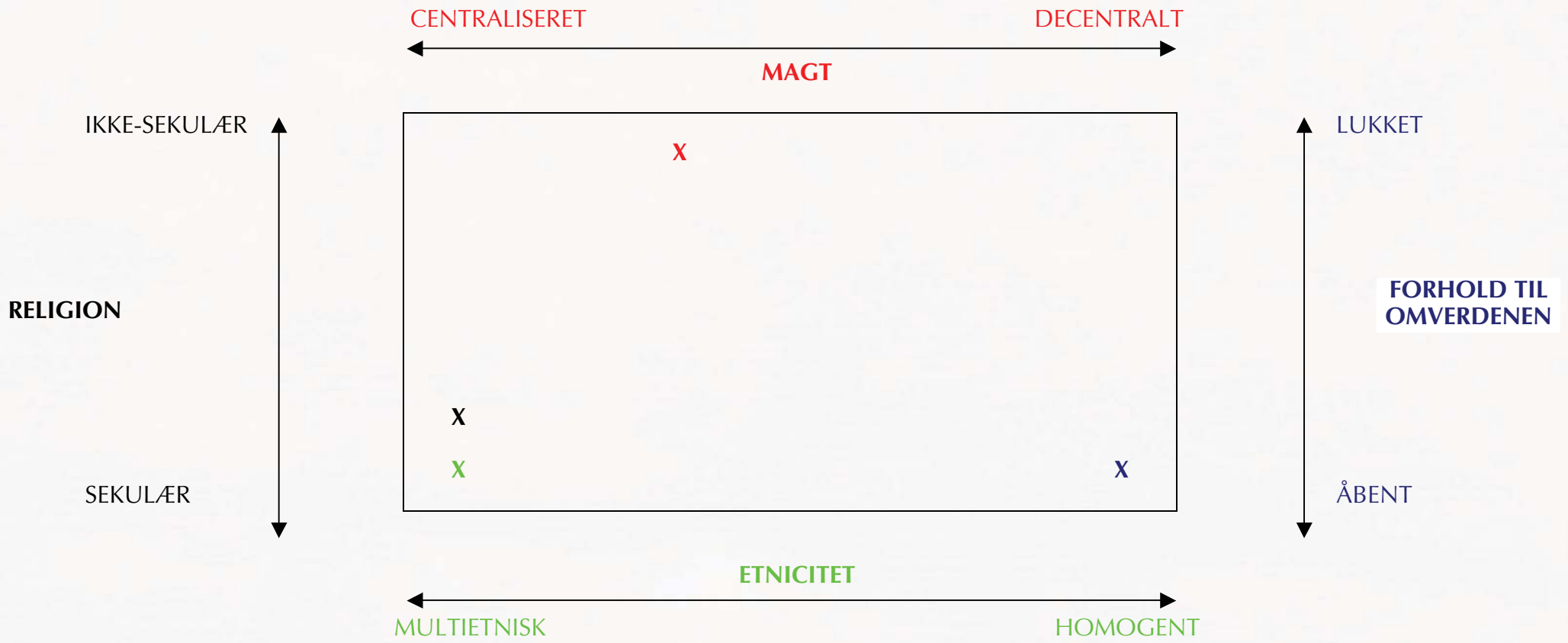
ET HISTORIEPERSPEKTIV

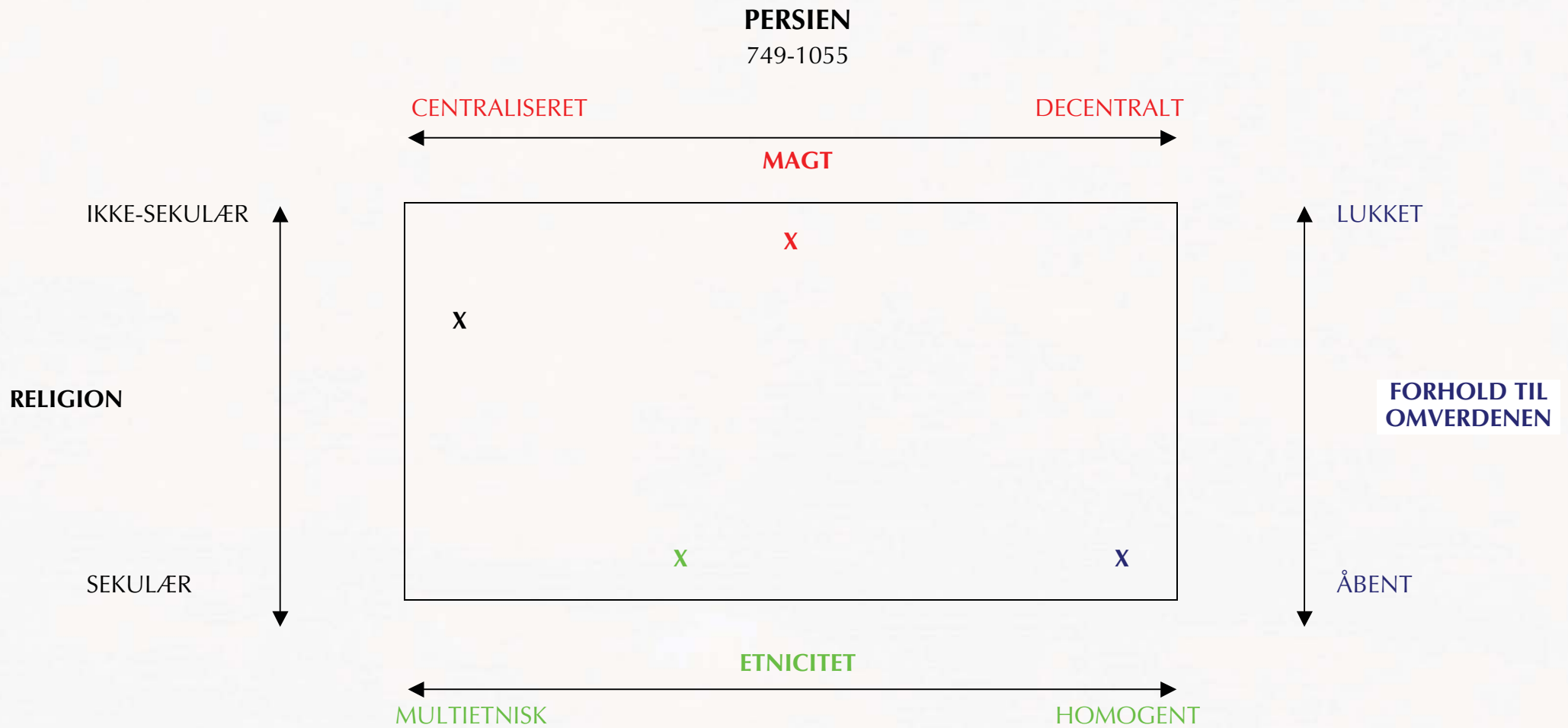
ET HISTORIEPERSPEKTIV

ØSTRIG-UNGARN

I 1700-tallet

ET HISTORIEPERSPEKTIV

ET HISTORIEPERSPEKTIV

Noter til skemaet: ANDALUSIEN ca. 700-1200

Etnicitet: Al-Andalus var et multietnisk samfund bestående af mange forskellige etniske og religiøse grupper. Der var den oprindelige kristne spanske befolkning, efterkommere af iberere, romere og visigoter (og mange flere), desuden jøderne og dertil erobrere og indvandrere fra det nordlige Afrika, som igen var sammensat af en berbisk majoritet og en styrende arabisk minoritet.

Forhold til omverdenen: Al-Andalus var efter 750 hvor abbasiderne vandt over omajjaderne politisk meget uafhængigt af Bagdad, abbasidernes nye hovedstad, langt mod øst. Desuden havde omajjadan Abd-al-Rahman i 756, ved et kup, gjort sig til emir i Cordoba og hans slægt hold sig ved magten frem til 1031. Det kulturelle forbillede forblev dog kalifatet i Bagdad. Derimod trængte omverdenen sig tydeligt på dels i form af de kristne fyrsters erobringsforsøg, det der siden hen blev kaldt "La Reconquista" og dels fra Nordafrika, hvor arabiske fatimider ønskede at begrænse Cordoba-kalifatet.. Samtidigt gav den multietniske sammensætning en åben dør til omverdenen.

Religion: Der var tale om tre religioners samliv. Islam var dominerende, men for det meste tåltes kristne og jøder. Mange konverterede og islam blev formentlig flertallets religion. Interessen for omvendelse til islam kan forklares med bl.a. ønsket om at slippe for den ekstra skat jøder og kristne var pålagt og ønske om magt og prestige. Fra 1100-tallet overtager de meget fundamentalistiske almohader fra Nordafrika magten. Religionen spillede en stor rolle som legitimering af kampen mod de kristne fyrster mod nord om kontrollen med "ingenmandslandet" mellem nord og syd, kristne og muslimer. Denne kamp blev forstået som hhv. en jihad, hellig krig også fra kristen side. Desuden spillede religion en vigtig rolle ved besættelsen af vigtige stillinger i samfundet.

Magten: Det svinger meget mellem forholdsvis centraliseret styre og perioder med opløsning og decentralisering (fx 800-tallet og 1000-talets anden halvdel).

ET HISTORIEPERSPEKTIV

Noter til skemaet: JAVA omkring 16-1700-tallet

Etnicitet: Ud over javanesere, var der store etniske grupper som sudaneserne der var defineret ved deres religion, islam. Dette gælder også gruppen af maduresere, oprindeligt fra øer øst for Java. Desuden mange kinesere, som kom til if. med handel og som spillede en central rolle under det hollandske kolonistyre. Desuden adskillige mindre grupper af fx etniske, hinduistiske befolkningsgrupper.

Forhold til omverdenen: Meget livlig handels- og kulturelle forbindelser i hele S-Ø Asien til Indien, Kina, Arabien og nabo ø-rigerne.

Religion: Alt fra oprindelige naturfolksreligioner over hinduisme, buddhisme, islam og kristendom – afspejler ovenstående kultur- og handelsmøder i nævnte rækkefølge. Med linjer tilbage til den oprindelige religion opfattes det kongelige embede som noget guddommeligt, kraftfuldt – uafhængigt af person, folket eller andet. Meget synkretisme.

Magten: Java har langt tilbage været opdelt i mange kongeriger, hvor opdelingen og grænser har fulgt naturgivne forhold hvor vand i form af kystområder og floder har samlet og bjerge har adskilt. Disse riger indgik alliancer med og imod hinanden. Magten blev ved krige mere og mere centraliseret i løbet af 1600-tallet under Mataram-kongedømmet, under Sultan Agung især, men derefter gik det mod opløsning og flere rivaliserende kongedømmer og undergraved indefra af hofintriger, bl.a. pga. en aktiv del-og-hersk-politik fra hollændernes side, Det hollandske Ostindiske Kompagni. Magten grundede sig på jord og handel/havne

ET HISTORIEPERSPEKTIV

Noter til skemaet: JAPAN, Heian-perioden 794-1185

Etnicitet: Japan har alle dage været et meget etnisk homogent land med få etniske mindretal, som fx de oprindelige beboere, ainuerne

Forhold til omverdenen: Japan har som et ørige til alle tider frygtet en invasion og efter få forsøg på at blande sig i magtkampene på kontinentet mhp at forebygge en mulig invasion, fx i 663 på den koreanske halvø i magtkampe mellem Kina og koreanske stater, har landet oftest søgt at isolere sig. Sideløbende med dette har der været en klar tendens til at Japan i perioder har søgt kulturel inspiration fra omverdenen. I Nara-perioden er dette meget tydeligt. Her importeres både konfuciansk politisk tænkning som grundlag for lovgivning og administration såvel som religion i form af buddhismen fra Kina over Korea, som regel med en tilpasning til de lokale japanske forhold og behov. Med dette fulgte mange andre former for kulturel påvirkning fra Kina, fx omgangsformer.

Religion: Kejseren var både øverste leder og embedsmand som i Kina, men også ypperstepræst, ja guddommelig, en kami i kraft af kejserfamiliens slægtsskab med solgudinden Amaterasu, hvis barnebarn blev sendt til jorden som den første kejser. Det var imidlertid ikke altid at man mente at religionen skulle have indflydelse på alt muligt. Fx blev buddhismens forsøg på at opnå politisk indflydelse søgt begrænset. Kunst kunne også sagtens finde ikke-religiøse udtryksformer.

Magten: Samfundet var opdelt i fri og slaver (ca. 10 %). Magten grundede sig hovedsageligt på slægtskab (Japan havde oprindeligt været et samfund af klaner) hvoraf kejserslægten var den fornemste samt viden og uddannelse som grundlag for at besidde et embede, centralt omkring kejseren i hovedstaden eller lokalt. Jord havde derimod oprindeligt været fælleseje, men fra slutningen af 700-tallet affødte et behov for udvidelse af det dyrkede areal en begyndende udvikling i retning af privat ejendomsret til jorden. Selvom idealet var et stærkt centraliseret og styret samfund blev udviklingen i Heian-perioden mere og mere decentral. Mere og mere magt blev enten delt ud til eller taget af de lokale magthavere. Kejsermagten blev svagere bl.a. fordi skattegrundlaget også forandrede. Kejsermagten gled langsomt hen imod en mere ceremoniel status.

ET HISTORIEPERSPEKTIV

Noter til skemaet: ØSTRIG-UNGARN 1700-tallet

Etnicitet: Det Habsburgske imperium var sammen sat af en meget stor mængde etniske grupper: ungarere, tyskere, østrigere mv.

Forhold til omverdenen: Landet var tvunget ud i flere krige, såvel erobrings- som forsvarskrige. Krigene drejede sig om magten i Centraleuropa og blev udkæmpet mellem Preussen, Rusland, Nederlandene, England, Frankrig og Spanien. Desuden gav den store etniske sammensætning en åbenhed i forhold til omverdenen.

Religion: Joseph II gennemførte et tolerance-edikt hvorefter protestanter stort set stilledes lige med katolikker. Jøder fik udvidet deres rettigheder. En klosterreform nedlagde en masse klostre der ikke levede op til kravet om at være gavnlige for samfundet. Den kirkelige præsteuddannelse søgtes nedlagt. Der skete med andre ord en sekularisering.

Magten: Kejserdømmet var bygget op af kronlande eller provinser, hver styret og repræsenteret af en stænderforsamling bestående af repræsentanter for adel, kirke og borgere, hvis magt bl.a. bestod i at aftale med fyrsten hvilken skat der skulle udskrives i provinsen og betales til hovedstaden/staten. Reformen (administrative, militære, finansielle) i 1750'erne under Maria Theresa styrkede centralmagten på bekostning af provinserne i overensstemmelse med enevældens ideal og behov. Joseph II som forbilledet på den oplyste fyrste, der med reformer søgte at give sin befolkning så gode forhold som muligt (bønderne en jordreform, de religiøse reformer der anerkendte den enkelte, større tale- og trykkefrihed samt effektive administrative reformer).

ET HISTORIEPERSPEKTIV

Noter til skemaet: PERSIEN 749-1055

Etnicitet: Perserne udgjorde majoriteten, men også betydelige mindretal som arabere mv.

Forhold til omverdenen: Persien ligger centralt placeret i forhold til mange handelsruter, fx mellem centralasien og Europa, Silkevejen, derfor stor handels- og kulturudveksling samt krige med omgivende ikke-muslimske kulturer som tyrkere, kristne Byzans og hinduistiske Indien. Kampen opfattedes ofte som hellig, jihad.

Religion: Religionen spillede en væsentlig samlende faktor i et ellers stærkt opsplittet samfund. Religionen tjente også som en motivation i forhold til krige med omverdenen.

Magten: Magten var afhængig af mange forskellige forhold: religiøse (forskellige retninger og sekter indenfor islam dominerede til forskellige tider), dynastier/slægter, regionale tilknytninger og etniske (persere, arabere mv.) Komplekse magtstrukturer. Mange magtkampe. Magten splittet mellem kaliffens åndelige og juridiske autoritet overfor sultanens verdslige, politiske magt. På grund af de mange og store stridigheder og magtkampe i samfundet spillede militæret en særdeles fremtrædende rolle. Ikke sjældent var militærposter vejen frem til magtens top.